

Prima femeie arhitect din țara noastră

Este bine cunoscut faptul că de-a lungul timpului femeilor nu li se acordau drepturi de a lua parte la activitățile sociale. Ele aveau rolul domestic de a crește copiii și de a se îngriji de bunul mers al gospodăriei familiei. Târziu, pe la începutul secolului 20, situația a început să se schimbe, femeile încep să aibă acces la educație și să se facă cunoscute în lumea socială, artistică și cea științifică, căci s-a dovedit că se pot înrola în marșul de progres și dezvoltare umană, în aceeași cadență cu ritmul bărbaților. Ba mai mult, să nu fie cu supărare bărbaților, multe dintre cele ce au avut curajul, s-au remarcat în mod cu totul exemplar. În cele ce urmează îmi voi permite să exemplific unul din cazurile, când o femeie a avut curajul de a ignora regulile impuse de societatea în care s-a născut și a deschide un drum luminos pentru semenele sale.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

gratitudinea și respectul lor. Spirit energic, întreprinzător și generos a fost și a rămas optimistă chiar în fața loviturilor, de care soarta n-a cresat-o."

1932 - Vila Perla - Bl. Eroilor 18
- Virginia Andreescu-Haret

1924 - Imobil locuințe - str. Icoanei 40
- Virginia Andreescu-Haret

1926 - Imobil birouri - Pta. Rosetti colț
cu str. Hristo Botev 1
- Virginia Andreescu Haret,

1927 - Bis. Sfânta Treime - Ghencea
Calea 13 Septembrie 211
București
- Virginia Andreescu-Haret

Este vorba de Maria Virginia Andreescu, născută la București într-o familie cu venituri modeste și patru copii, la 21 iunie 1894, ca fiică a fratelui marelui pictor român Ion Andreescu. Fiind cea mai mare dintre frați, rămâne orfană de mamă la nouă ani. Numai cine a trecut prin asemenea situații va putea înțelege, pentru că fiind singura prezență feminină în casă, indirect va trebui să aibă grijă și de cei trei frați mai mici, dar și de gospodărie. Urmează clasele primare la școala Pitar Moș din

București. Neputând continua cursul liceal, în mod normal cu frecvență, este nevoită să se pregătească în particular și susține examenul de bacalaureat la Liceul Mihai Viteazul din București, având vârsta de 18 ani.

De mic copil, a trăit în mijlocul capodoperelor picturale create de unchiul său, care puteau fi admirate pe pereții locuinței, având astfel marele avantaj de a-și dezvolta gustul pentru frumos, căci era înconjurată în același timp de cărți, bibelouri, arămuri, broderii și diverse obiecte care își atrăgeau atenția. Normal, ar fi putut foarte bine să-și îndrepte atenția spre artele plastice. Cu toate acestea, ea simțea nevoia de a crea ceva spațial, care să se impună dar și să prezinte utilitate practică. Se pare că după o chibzuită analiză, privind profesia căreia i se va consacra, se înscrie la Școala Superioară de Arhitectură din București, întemeiată de Spiru C. Haret, unde în urma concursului de admitere din 1912 este clasificată prima cu media 9,25. Conform datelor consemnate în documentele existente s-a dovedit o elevă remarcabilă, apreciată în unanimitate de toți profesorii, obținând 56 de mențiuni la lucrările și proiectele executate de-a lungul anilor de studiu.

Odată cu declanșarea Primului Război Mondial, răspunde fără rezerve la chemarea patriei, întrerupe studiile și devine soră de caritate pentru răniți (infirmieră). După încetarea ostilităților războiului își reia studiile pentru a-și întocmi proiectul de diplomă ce avea ca temă O academie de arte frumoase pe care l-a susținut la 6 iulie 1919, devenind astfel absolvent al Școlii Superioare de Arhitectură din București, cu mențiunea foarte bine. Un eveniment deosebit de important, fiindcă a fost prima femeie arhitect din România și a patra la această profesie din lume.

Organizându-se o expoziție a celor mai bune proiecte de diplomă la Ateneul Român, a absolvenților școlii, lucrarea sa a fost distinsă cu premiul Ministerul Educației și Învățământului. Nu se poate trece cu vederea faptul, că fiind într-un fel influențată, dar și preluând moștenirea artistică a pictorului Ion Andreescu, nu a rămas indiferentă, încă din liceu față de artele grafice. De aceea, în paralel cu Școala de Arhitectură a urmat și cursurile școlii de BelleArte din București, ceea ce explică și tema aleasă pentru proiectul de diplomă de la arhitectură. Trăind frumusețea artei în perioada studiilor la Belle-Arte, simțea nevoia exprimării personale, de aceea a realizat un număr impresionant de acuarele, care astăzi se pot admira la Biblioteca Academiei Române, fiindcă fac parte din Colecția de Stampe.

Este semnificativ faptul că la 13 iulie 1919, s-a consemnat în procesul verbal numărul 216 încheiat de consiliul profesoral al Școlii Superioare de Arhitectură din București, că diploma de arhitect se atribuie pentru prima dată unei femei în țara noastră. În decembrie 1920 se hotărăște să-și expună public lucrările sale, mai ales acuarelele executate după monumentele de artă populară, într-o expoziție cu 66 de lucrări, în care tematica dominantă o constituie studiul arhitecturii tradiționale locale, care au impresionat-o cel mai mult. Și mai târziu, în activitatea sa arhitecturală, va fi evidentă influența artistică care a caracterizat-o. Această expoziție a fost deosebit de bine primită și apreciată, deoarece au apărut cronici în publicațiile vremii, care au rămas consemnate până în zilele noastre. Spre exemplu, criticul de artă Victor Bilciurescu, scrie: Domnișoara Andreescu expune la Maison d'Art câteva acuarele în care se observă mult simț artistic.

*Independența
prin Cultură*

Între domnișoarele expozante de până acum este aceea care are cea mai multă chemare. Genul domniei sale este unul propriu, care are farmecul lui și care denotă gustul ales și temperamentul puternic al artistei. De asemenea criticul B. Brănișteanu, apreciază favorabil: (...) Domnișoara Andreescu expune case, biserici, interioare, bine văzute, simțite cu tact și hotărâre în formele lor constructive. Impresionant succesul obținut, deoarece 28 de lucrări au fost achiziționate imediat de Comisia Monumentelor Istorice, dintre care o parte pentru colecțiile sale, iar restul au fost reținute de persoane bine cunoscătoare ale artei timpului.

A reușit astfel să strângă banii necesari pentru a-și realiza visul de a călători în Italia, în vederea completării studiilor sale. Un important număr din acuarelele sale împreună cu catalogul acestei expoziții pot fi consultate astăzi la Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române. Cu trecerea timpului nu și-a mai putut permite să immortalizeze prin pictură monumentele de artă și istorice, și a recurs la pelicula fotografică, unde de asemenea a dovedit o adevărată artă în alegerea unghiurilor și pozițiilor, prin care se reliefa elementele specifice subiectului ales.

A ajuns astfel să realizeze sute de fotografii prin care au devenit nemuritoare nenumărate monumente atât din țară cât și din străinătate care s-au impus ca adevărate opere de artă fotografică. După întoarcerea în țară de la Roma va colabora fructuos cu arhitectul Petre Antonescu, dar se angajează permanent la Serviciul Tehnic al Ministerului Instrucțiunii Publice în 1923, unde va rămâne până la pensionare în 1947.

În 1922 devine colaboratoare a revistei *Artele Frumoase*, fiind singura prezentă feminină, alături de importante personalități ale vremii, precum profesorul inginer Emil Pangrati – directorul Școlii Superioare de Arhitectură, pictorul Ip. Strâmbu, pictorul Garguronim-Arthur Verona, sculptorul Dimitrie Paciurea, profesorul arhitect Ștefan Burcuș, D. Hârjeu ș.a. În revista *Arhitectura*, publicația Societății Arhitecților Români, este de asemenea singura prezentă feminină, unde publică timp de 10 ani, diverse lucrări de arhitectură și o serie de reproduceri după acuarelele sale. Cum este și normal în viața unui om, în anul 1928, la vârsta de 33 de ani, se căsătorește cu inginerul constructor Spiru I. Haret (1892-1970), nepotul binecunoscutului Spiru C. Haret (1851- 1912), academicianul matematician care a pus bazele moderne ale învățământului de toate gradele în țara noastră.

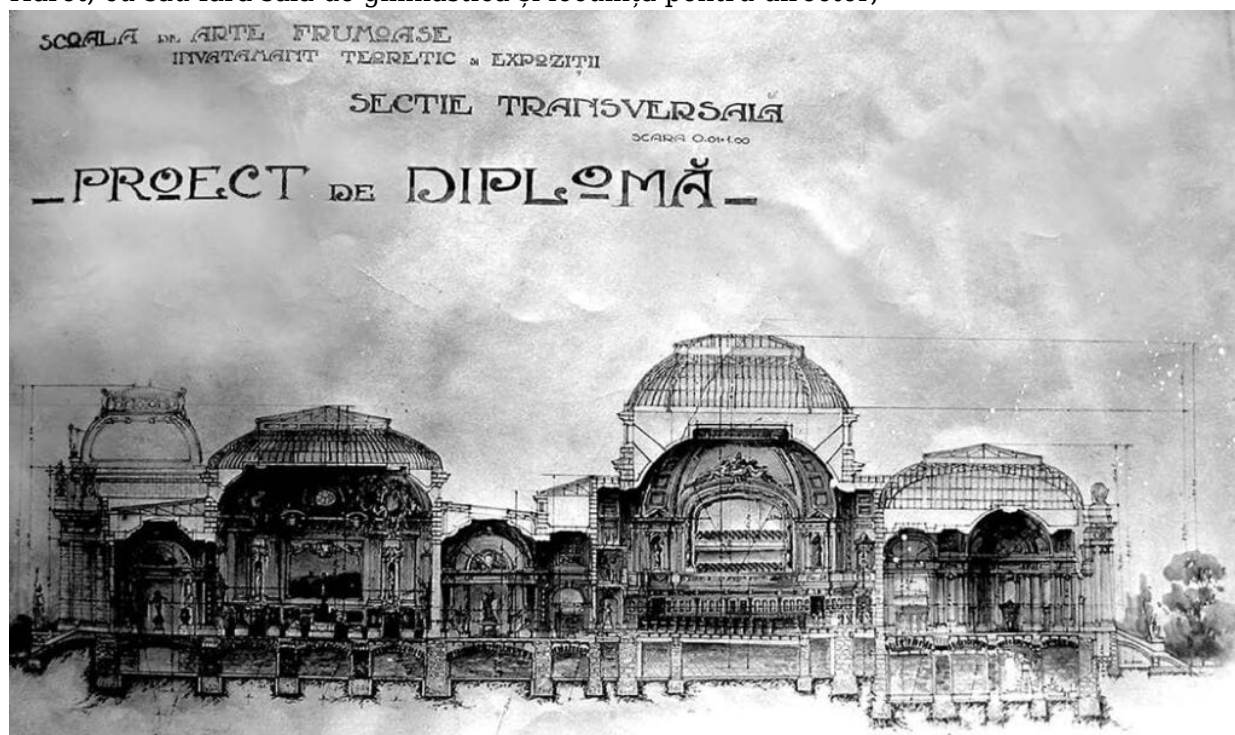
Această căsătorie s-a dovedit viabilă din toate punctele de vedere, iar profesional s-a realizat simbiotic o familie în totalitate complementară, între un arhitect și un inginer constructor. Îmi asum această afirmație, fiind în cunoștință de cauză, când ideile și concepțiile între cele două componente s-au dovedit adesea contrare. Această colaborare de toate zilele, poate constitui un adevărat exemplu pentru realizarea unei armonii în familie. Mulți dintre prietenii familiei au mărturisit: (...) Zi de zi am văzut, mulți ani de-a rândul, instalându-se în casă, după orele obligatorii de serviciu ale ambilor, o atmosferă susținută de lucru ce dura până seara târziu, unde schimburile de opinii privind alegerea soluției optime a unui proiect sau unui capitol de tratat științific se desfășurau cu multă

dăruire (...).

În perioada interbelică, a reprezentat România la Congrese Internaționale de Arhitectură care s-au desfășurat la Roma, Paris, Moscova și Bruxelles, dar fiindu-i recunoscute meritele profesionale de excepție a fost onorată prin acordarea nenumăratelor premii, căci a lăsat o operă tehnico-științifică de excepție, care a contribuit determinant la dezvoltarea personalității arhitecturii românești. A fost prima femeie arhitect care și-a folosit din plin cunoștințele dobândite, pentru propășirea arhitecturii românești, dovedindu-se o colaboratoare cu un aport de idei originale, ce nu puteau fi infirmate și nu a admis niciodată compromisuri, care ar fi putut umbri etica profesională, rămânând optimistă chiar atunci când primea lovituri nemeritate, de care soarta nu a ocolit-o.

Să încercăm, foarte succint, să amintim câteva dintre cele mai importante realizări ale sale, care sunt deosebit de variate și sunt prezente și astăzi atât în București (mai ales) dar și în alte localități din țară (peste 150 de clădiri proiectate și executate): - Construcții școlare, peste 40 care cuprindeau: școli primare și secundare, internate, instituții de învățământ superior, proiecte tip sau proiecte speciale. De menționat în mod special, proiectele tip de școală primară, inițiate de Spiru C. Haret, cu sau fără sală de gimnastică și locuință pentru director;

- Băile Govora, teatru - cinema - cazinou;
- Palatul societății Tinerimea Română, din bulevardul Schitu Măgureanu în colaborare cu profesorul arhitect I. Popilian;
- Palatul societății Locuințe Ieftine, Piața Rosetti;
- Colegiul Cantemir Vodă, Gheorghe Șincai, Institutul Medical București, Biserica Ghencea etc;
- A colaborat cu arhitectul N. Ghica-Budești la elaborarea celor patru volume Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia;
- Redactează Istoricul Teatrului Național din București;
- Contribuie la realizarea celor trei volume ale Manualului Arhitectului Proiectant etc.

S-a stins din viață la 6 mai 1962 și a fost înmormântată în cavoul familiei Haret de la cimitirul Bellu.

Prof. Univ. Dr. Gheorghe Țiclete

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*